МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ ЗІ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ГЕЛЬВЕТИКА»
ОДЕСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
ЖУРНАЛІСТІВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ОСЕРЕДОК НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІЖНАРОДНИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПИЛИПА ОРЛИКА

За інформаційної підтримки
Філії акціонерного товариства
«Національна суспільна телерадіокомпанія України»
«Одеська регіональна дирекція»

Збірник матеріалів

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

27-29 травня 2026 року

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ДІАЛОГУ: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Одеса – 2026

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР, МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ, МЕДІА ТА ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ

DOI

ІНТЕРВ'Ю-РІКА ЯК ПЕРФОРМАТИВНИЙ ЖАНР

Тетяна Шевченко
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української літератури та компаративістики
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
ORCID: 0000-0002-8118-966

Анотація. *Доповідь присвячено специфіці жанру довгого інтерв'ю з перформатичного погляду. Закцентовано увагу на самоконструюванні суб'єкта, який у розгорнутій бесіді створює власну ідентичність, а не просто її описує.*

Ключові слова: *інтерв'ю-ріка, перформатив, жанр, комунікація.*

Останнім часом доволі популярним став формат спілкування письменників із критиками, публіцистами, іншими митцями, названий «довге інтерв'ю» чи «інтерв'ю-ріка». Ідеться про тривале спілкування (інколи розтягнуте на декілька років), згодом оформлене у вигляді книги.

Другий компонент назви жанру «ріка», з нашого погляду, лише частково є метафорою: тривале спілкування двох учасників комунікації може, як ріка, поширитися на зовнішні контексти, а не лише торкатися, власне, заявленого предмета розмови, бути необмеженим у межах встановленого формату, як природний водний потік. Іншими словами, спілкування, як і ріка, може тривати, без різких зупинок, розгортається асоціативно, повертати до уже згаданих тем.

У таких творах митець розкривається по-новому, має можливість розгорнуто поміркувати про поточні проблеми буття, привідкрити завісу латентних аспектів власної творчості, поділитися власним розумінням тих чи тих аспектів минулого і сучасності. Книги такого формату цікаві саме діалогічною презентацією митця, його роздумами, народженими наживо. У цьому аспекті варто згадати, скажімо, польські зразки жанру «Так казав… Лем» С. Береся чи «Польські розмови» А. Міхніха з Ч. Мілошем. У сучасній українській літературі варто загадати проєкт «Інший формат» Т. Прохаська, «Ворохтаріум» Ю. Андруховича, О. Бойченка, О. Друля, «Summ'u» Ю. Іздрика і Є. Нестерович [1], «Український палімпсест» О. Забужко та І. Хруслінської, серію інтерв'ю Т. Марценюк тощо.

Очевидно, що письменницькі роздуми довкола важливих для суспільства питань, якби вони являли собою просто есеї чи були частиною інших жанрів, не були б такими жвавими, гострими, як у варіанті тривалих відповідей на питання ерудованого інтерв'юєра чи як продовження запропонованих ним роздумів. Тож варіант інтерв'ю-ріки виявляється найбільш доречним для тривалого спілкування, адже в розлогій

бесіді можна торкнутися настільки широких тем, що укласти їх у формат традиційного інтерв'ю буде неможливо. Комунікативна стратегія такого проєкту - наближеність до усного невимушеного спілкування, саморозгортання тексту, взаємодоповнення, єднання двох позицій у єдиний потік мислення. Тож основні жанрові ознаки цього розлогого інтерв'ю такі: плинність комунікації, яка може повертати до сказаного раніше в новій редакції чи відходити трохи в бік від заданого напряму розмови; розлогий тематичний діапазон бесіди, діалог не являє собою традиційне інтерв'ю як відповіді на поставлені питання: ідеться про бесіду однодумців, кожен із яких доповнює іншого, створюючи єдине полотно міркувань, роздумів, тож доцільно говорити про цей діалог як спільний ментатив, оформлений у діалогічний спосіб; гнучка композиція спілкування, нерідко самі питання опиняються за лаштунками проєкту, читач не знає, у якому порядку обговорювалися теми, адже хронологія спілкування залишається, так би мовити, поза кадром; відсутність конфліктності, лише обмін думками, спілкування в атмосфері довіри одне до одного, налаштування на обопільний пошук істини; непередбачуваність процесу бесіди, неочікувані повороти в обговоренні мистецьких та інших тем; створення ефекту присутності читача: спілкуються двоє, між тим обоє учасників комунікації апелюють до зовнішнього реципієнта, який потім постане споживачем прочитаного; чималий обсяг, який дозволяє охопити максимальну кількість питань. Сам текст бесіди, як правило, вирізняється метафоричністю та образністю, художністю, інтертекстуальністю. Він є динамічним, читабельним, енергійним, адже увага в ньому постійно фокусується то на позиції одного учасника комунікації, то на іншого, як це не парадоксально. Роль інтерв'юєра може бути як рівноправною, так і мінімальною.

Якщо ознаки інтерв'ю-ріки як виняткового жанру, що межує між журналістикою і письменством, більш-менш описані, передусім, у польській гуманітаристиці (А. Міхнік, Р. Ніч, Є. Яжембський, М. Ружанський, П. Дзєл, К. Якубовська-Кравчик, І. Новак), а також у працях Ч. Брігса, Е. Мішлера, А. Портеллі, то цей твір з погляду перформативних практик тільки-но стає об'єктом осмислення. Між тим аналізований твір постає гібридним утворенням публіцистики, мемуаристики, усної історії, самоінтерпретації автора як перформативного висловлювання, адже йдеться про мовлення письменника, який створює власний образ «я» в процесі говоріння. І йдеться, за Дж. Келлером, про ситуацію, у якій у процесі перформативних практик розкривається зв'язок між сенсом сказаного і наміром мовця, що визначається соціальними і лінгвістичним конвенціями. Вони забезпечують практикам характер створюваної (тут і зараз) ситуації [2]. На нашу думку, інтерв'ю-ріка має всі ознаки перформативного твору, адже: 1) йдеться не про запис життя, а подію мовлення, у якій життя набуває форми і сенсу; 2) у мовленні відбувається самоконструювання суб'єкта, який створює власну ідентичність, а не просто її описує, тож авторське «я» тут не передує тексту, а виникає в мовленні; 3) наратив митця як перформанс являє собою розповідь, організовану як вибір подій, їхнє впорядкування, акцентування. Іншими словами, відбуваються процеси самоідентифікації інтерв'юйованого у форматі процесу, а не стабільної сутності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко Т. М. «Розмови про життя і мистецтво» Г. Пагутяк і О. Клименка:

жанр, засоби впливу. Вісник науки та освіти. Серрії: Філологія; Педагогіка; Соціологія; Культура і мистецтво; історія та археологія. 2025. Вип. 11(4). С. 1387-1397.

2. Culler J. Philosophy and Literature. The Fortunes of The Performative. Poetics today. 2000. Т. 21. Вип. 3. С. 503-519.

• • •

DOI

ГІБРИДИЗАЦІЯ МЕДІАПРОСТОРУ ЯК ВИКЛИК ЯКОСТІ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ОСВІТИ

Тетяна Громко
доктор філологічних наук, доцент
професор кафедри германських і східних мов та перекладу
Міжнародний університет, м. Одеса
ORCID: 0000-0002-4661-4302

Анотація. *У статті розглянуто гібридизацію медіапростору як чинник трансформації журналістики та журналістської освіти. Проаналізовано вплив медіаконвергенції, платформізації та алгоритмічного контролю на зміну функцій журналістики і критеріїв достовірності інформації. Обґрунтовано необхідність оновлення освітніх стандартів і формування критичних медіакомпетентностей здобувачів у цифровому середовищі.*

Ключові слова: *гібридизація медіапростору, журналістська освіта, медіаконвергенція, платформізація, алгоритмічний контроль.*

Гібридизація сучасного медіапростору, зумовлена процесами медіаконвергенції, платформізації та алгоритмічного контролю, призводить до суттєвої трансформації функціональних меж журналістики як професійної діяльності. Взаємопроникнення журналістських практик із блогінгом, PR-комунікаціями, SMM, контент-менеджментом і цифровим сторітелінгом формує гібридні моделі медіавиробництва, у яких поєднуються інформаційні, комерційні та репрезентативні стратегії. У цих умовах традиційна журналістика втрачає статус домінантного інституційного виробника суспільно значущої інформації, поступаючись платформозалежним формам комунікації, де алгоритмічний відбір і ранжування контенту визначають його видимість, релевантність та вплив на аудиторію.

Платформізація медіасередовища змінює логіку функціонування журналістського контенту, підпорядковуючи його алгоритмічним механізмам розповсюдження, що зміщує акцент із суспільної значущості на показники залученості та охоплення. Водночас медіаконвергенція сприяє розмиванню меж між жанрами, форматами і професійними ролями, що ускладнює визначення нормативних орієнтирів журналістської діяльності. Унаслідок цього постає проблема забезпечення якості журналістської освіти, оскільки суміжні медіапрактики функціонують у ситуації нормативної невизначеності та не мають уніфікованих стандартів, співвідносних із класичними принципами журналістики.

Таким чином, гібридизація медіапростору не лише трансформує професійне поле